

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2009

Οδηγός επιτυχίας

Πώς να γράψετε άριστα Όλα όσα πρέπει να γνωρίζουν οι υποψήφιοι

Πώς θα εξεταστούν και πώς θα βαθμολογηθούν τα μαθήματα Τι πρέπει να προσέξετε Τι πρέπει να αποφύγετε

, Του Χρήστου Κάτσικα xkatsikas@xkatsikas.gr

ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ: Δευτέρα 4 Μαΐου 2009

Όπως είναι γνωστό, το μυστικό της επιτυχίας ενός υποψηφίου ήταν-πάντα και εξακολουθεί να είναι- η υψηλή απόδοσή του στα γραπτά. «ΤΑ ΝΕΑ» παρουσιάζουν σήμερα όλα εκείνα τα στοιχεία που πρέπει να γνωρίζει ο υποψήφιος για να έχει την καλύτερη δυνατή επίδοση στις εξετάσεις: τον τρόπο εξέτασης και τους όρους βαθμολόγησης των πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων μαζί με τις βαθμολογίες των περσινών υποψηφίων στα αντίστοιχα μαθήματα. Εδώ ο υποψήφιος θα βρει λεπτομερείς οδηγίες και συμβουλές για κάθε μάθημα, τα λάθη που πρέπει να αποφύγει, καθώς και τον δεκάλογο της επιτυχίας

Η... ανατομία της βαθμολόγησης των γραπτών

Βαθμολογία	Ποσοστό
10	100%
9	90%
8	80%
7	70%
6	60%
5	50%
4	40%
3	30%
2	20%
1	10%
0	0%

Ένα θέμα βαθμολογείται με την ανώτατη βαθμολογία όταν:

Α. Έχει αναπτυχθεί με πληρότητα, σύμφωνα με το αντίστοιχο διδακτικό βιβλίο (συμφωνία με το νόημα και όχι με το γράμμα του βιβλίου) Β. Δεν παρουσιάζει επιστημονικά σφάλματα Γ. Παρουσιάζει ορθή δομή Δ. Χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακριβολογία Ε. Περιέχει τα απαραίτητα σχήματα, επεξηγηματικά διαγράμματα, κ.λπ. (όπου αυτά είναι αναγκαία) Θετικά στοιχεία για τη βαθμολόγηση

είναι:

Α. Η ορθή αφετηρία για την ανάπτυξη Β. Η πληρότητα και η ορθότητα των σχημάτων, όπου αυτά απαιτούνται (π.χ. στα Μαθηματικά)

Για να βαθμολογηθεί η επίλυση μιας άσκησης στα Μαθηματικά, τη Φυσική, τη Χημεία και τη Βιολογία με την ανώτατη βαθμολογία πρέπει: Α. Να έχει ορθή αφετηρία και λογική επεξεργασία Β. Να περιέχει επαρκή και ορθή αιτιολόγηση Γ. Να φθάνει σε σωστό αριθμητικό αποτέλεσμα συνοδευόμενο με τις ορθές μονάδες Δ. Να περιέχει τα απαραίτητα σχήματα ορθά και πλήρη Ε. Να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακριβολογία Εκτιμώνται θετικά κατά τη βαθμολόγηση τα εξής στοιχεία:

Α. Η ορθή αφετηρία και επεξεργασία μιας άσκησης, έστω και αν αυτή δεν ολοκληρώθηκε επιτυχώς Β. Τα σωστά και πλήρη σχήματα, εφόσον αποδεικνύουν κατανόηση του αντικειμένου Αντίθετα κατά τη βαθμολογία δεν λαμβάνεται υπόψη ένα ορθό αριθμητικό αποτέλεσμα, το οποίο δεν προκύπτει από τη επεξεργασία της άσκησης ή του προβλήματος.

Όπου γίνεται αξιολόγηση ορθογραφικών σφαλμάτων, ως σοβαρότερα ορθογραφικά λάθη θεωρούνται αυτά που παρατηρούνται:

Α. Στις καταλήξεις Β. Στις συνηθισμένες και εύχρηστες λέξεις Γ. Σε βασικούς κανόνες της γραμματικής Ως δευτερεύοντα λάθη θεωρούνται όσα παρατηρούνται στον συλλαβισμό ή τη στίξη, καθώς και σε λέξεις που δεν είναι συνηθείς στον νεοελληνικό λόγο, εφόσον δεν παραβιάζονται θεμελιώδεις γραμματικοί κανόνες.

Βαθμολογία	Ποσοστό
10	100%
9	90%
8	80%
7	70%
6	60%
5	50%
4	40%
3	30%
2	20%
1	10%
0	0%

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Ο δεκάλογος του υποψηφίου

ΟΧΙ ΒΙΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1Το βασικότερο λάθος, που κάνουν τα παιδιά είναι ότι δεν διαβάζουν καλά τα θέματα όταν φτάσουν στα χέρια τους.

Έχουν κάτι στο μυαλό τους και νομίζουν ότι αυτό τους ζητούν να απαντήσουν. Η καλή μελέτη του θέματος είναι το Α και το Ω στις εξετάσεις. Πολλοί μαθητές πέφτουν σε παγίδες διότι απάντησαν βιαστικά. Τα θέματα συνήθως είναι διατυπωμένα με σαφήνεια, συνεπώς έστω και στοιχειωδώς να έχει διαβάσει κάποιος, σίγουρα μπορεί να απαντήσει σε κάποια από αυτά.

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

2Δεύτερο βήμα είναι η κατάταξη των δεδομένων. Αυτό βοηθά να σκεφτούμε ποιο δρόμο θα ακολουθήσουμε προς τη λύση του ζητήματος.

ΜΑΖΕΥΟΥΜΕ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΕΣ

3Όταν κάτι δεν το γνωρίζουμε, προχωράμε στο επόμενο. Δεν σταματάμε ποτέ. Στόχος είναι να συγκεντρώσουμε έστω και μία μονάδα.

ΔΕΝ ΣΒΗΝΟΥΜΕ ΠΟΤΕ Ο,ΤΙ ΕΧΟΥΜΕ ΓΡΑΨΕΙ

4Δεν σβήνουμε ποτέ ό,τι έχουμε γράψει. Χιλιάδες παιδιά κάθε χρόνο- από ανασφάλεια- σβήνουν απαντήσεις σωστές επειδή νομίζουν ότι είναι λανθασμένες. Συνήθως αμφισβητούν την τελευταία στιγμή ακόμη και τις βασικές γνώσεις τους.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

5Στα μαθήματα που τα θέματα δίνονται σε δύο ομάδες (ομάδα Α' και ομάδα Β'), δώστε ιδιαίτερη προσοχή στις απαντήσεις των ερωτήσεων της ομάδας Β. Πρέπει να ανατρέξετε σε διάφορα σημεία του σχολικού βιβλίου και οι απαντήσεις να έχουν νοηματική αλληλουχία.

ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

6Στα θεωρητικά μαθήματα, προσοχή στην αυτούσια αναπαραγωγή λέξεων- εκφράσεων του κειμένου, όπως και στην αναπαραγωγή του ύφους του συγγραφέα. Είναι αρνητικά στοιχεία.

ΚΑΝΤΕ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ

7Στα θετικά μαθήματα: α) Προσοχή στα υποερωτήματα.

Τις περισσότερες φορές, τα συμπεράσματα των πρώτων ερωτημάτων πρέπει να χρησιμοποιηθούν στα επόμενα. β) Να χρησιμοποιείτε τους μηχανισμούς επαλήθευσης σε κάθε άσκηση, περιορίζοντας έτσι την πιθανότητα λάθους.

ΤΙ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΕΤΕ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

8Στην έκθεση αποφύγετε σοβαρά λάθη όπως επαναλήψεις νοημάτων, άτακτη παράθεση σκέψεων, κυκλική πορεία στην ανάπτυξη του θέματος που αναπτύσσεται στο θέμα, αναφορά με απειροελάχιστο περιεχόμενο σε σημεία που είναι απαραίτητα.

θεματος, που την επαναφέρει στο σημείο αφετηρίας με επαναληψεις, πρόβολη μιας φανερά παραλογής θέσης.

ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΗ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ

9Οι βαθμολογητές επισημαίνουν πολλές φορές ότι τα κείμενα είναι ακατανόητα και χρειάζονται αποκωδικοποίηση. Η προσπάθεια αυτή είναι εξαιρετικά κοπιαστική για τον καθηγητή και έχει συνέπειες σε εσάς. Άρα, δείξτε προσοχή στη διατύπωση του γραπτού σας.

Η ΒΙΑΣΤΙΚΗ ΜΑΤΙΑ ΟΔΗΓΕΙ ΣΕ ΛΑΘΗ

10Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και τύπου «σωστό - λάθος» κρύβουν παγίδες διότι... δείχνουν απλές.

Προσέξτε τη διατύπωση των ερωτήσεων, η βιαστική ματιά οδηγεί σε λάθος συμπέρασμα.

Συμβουλές στους υποψηφίους

ΑΠΟΦΥΓΕΤΕ τα συνηθέστερα λάθη που συναντώνται σε γραπτά μαθητών:

Εκφραστική διατύπωσης. Παρατηρούνται στα γλωσσικά μαθήματα. Λάθη από κατανόηση ή παρεξήγηση του ζητουμένου (σύγχυση εννοιών ή σχέσεων εννοιών, σύγχυση συνθηκών στην Ιστορία, φιλοσοφικών θεωριών κ.λπ.).

Λάθη προσήμων στις ασκήσεις των Μαθηματικών και της Φυσικής.

Λάθη στις χημικές αντιδράσεις της Χημείας.

Προσοχή στην εκφώνηση

Τα θέματα, έτσι όπως διατυπώνονται, απαιτούν προσεκτική μελέτη ώστε να γίνει κατανοητό ακριβώς ποια είναι τα ερωτήματα. Οι υποψήφιοι πρέπει να κατανοήσουν πλήρως την εκφώνηση, για να αντιληφθούν τι ζητάει. Πολλές φορές, βλέπουν επιφανειακά την εκφώνηση και ταυτίζουν λανθασμένα τα θέματα με ερωτήματα που ήδη έχουν μελετήσει. Ένα θέμα είναι δυνατόν να διατυπωθεί με πολλούς τρόπους και να απαιτεί διαφορετικές απαντήσεις.

Οδηγίες για τις απαντήσεις σε ερωτήσεις διαφορετικών τύπων

Αξιολογούνται η ορθότητα και η σαφήνεια των απαντήσεων, η συνθετική και δημιουργική ικανότητα των μαθητών και η συνολική συγκρότηση του γραπτού. Πρέπει οι απαντήσεις να είναι σύμφωνες με το νόημα του βιβλίου, να μην υπάρχουν σημαντικές παραλείψεις, κενά ή λογικά σφάλματα ή άλλες ασυναρτησίες. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη συνθετική και κριτική ικανότητα του μαθητή, στην επιχειρηματολογία που αναπτύσσει και στην πρωτοτυπία της απάντησής του, εφόσον το θέμα απαιτεί τη διατύπωση συλλογισμών και την έκφραση κρίσεων.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Σε γενικές γραμμές, ισχύουν οι ίδιες γενικές αρχές με εκείνες που αναφέρθηκαν και για την αξιολόγηση των απαντήσεων σε ερωτήσεις ανάπτυξης.

Εκτός από αυτές, λαμβάνονται υπόψη και η ευστοχία της απάντησης, η αποφυγή περιττών στοιχείων, η πυκνότητα των νοημάτων και η ικανότητα του μαθητή να εκφράζει με λίγα λόγια αυτό που θέλει να πει.

Ερωτήσεις ανκειμενικού ή κλειστού τύπου

α. Οι απαντήσεις σε αυτού του τύπου τις ερωτήσεις είναι από τη φύση τους ξεκάθαρες, εφόσον η ερώτηση και οι απαντήσεις είναι σωστά διατυπωμένες. Εάν κάποιος σημειώνει δύο ή περισσότερες απαντήσεις, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η ορθή, η απάντηση θεωρείται λάθος.

β. Δεν ισχύει αυτό, εάν κάποιος μαθητής σημείωσε και άλλες απαντήσεις και μετά τις έσβησε ή τις διέγραψε.

γ. Πρόσθετες επεξηγήσεις, εφόσον αυτές δεν ζητούνται, δεν είναι απαραίτητες. Αν όμως αναγράφονται, δεν μετρούν αρνητικά.

Λοιπές γενικές τεχνικές υποδείξεις

α. Στην περίπτωση που το θέμα (ιδίως αν πρόκειται για άσκηση ή πρόβλημα) είναι χωρισμένο σε υποερωτήματα, τότε είναι δυνατόν σε ένα από τα αρχικά στάδια να υπάρξει κάποιο λάθος, αριθμητικό ή άλλο. Στη συνέχεια ο μαθητής διαπραγματεύεται σωστά το υπόλοιπο θέμα, χρησιμοποιώντας όμως το λάθος που προηγήθηκε. Στην περίπτωση αυτή, ο μαθητής χάνει μόρια μόνο στο υποερώτημα στο οποίο έκαμε το λάθος, ενώ τα μόρια των υπόλοιπων ερωτήσεων δεν επηρεάζονται από το λάθος αυτό.

β. Οι τύποι που χρησιμοποιούνται στις απαντήσεις και περιέχονται στα διδακτικά βιβλία δεν χρειάζονται απόδειξη, εκτός αν αυτό σαφώς ζητείται στην ερώτηση. Αντίθετα, πρέπει να αποδεικνύονται όλοι οι υπόλοιποι τύποι που χρησιμοποιούνται.

Πώς γίνεται η εξέταση και βαθμολόγηση

Για την εξέταση στη Νεοελληνική Γλώσσα δίνεται στους μαθητές σε φωτοαντίγραφο απόσπασμα κειμένου (δοκιμιακού, λογοτεχνικού, άρθρου κ.λπ.) μίας έως δύο σελίδων από βιβλίο, εφημερίδα ή περιοδικό (ή κατασκευασμένο για τον σκοπό της αξιολόγησης) που αναφέρεται σε κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά, επιστημονικά ή άλλα θέματα της καθημερινής ζωής και έχει νοηματική πληρότητα. Το κείμενο αυτό ανταποκρίνεται στην αντιληπτική ικανότητα των μαθητών και σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με θεματικούς κύκλους οικείου στους μαθητές από τη σχολική διδασκαλία.

α) Να δώσουν μια σύντομη περίληψη του κειμένου αυτού, της οποίας η έκταση καθορίζεται ανάλογα με την έκταση και το νόημα του κειμένου.

β) Να απαντήσουν σε ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχονται:

Οι μαθητές καλούνται:

1. η κατανόηση του κειμένου (ιδεολογικά σημεία του κειμένου, επιχειρήματα συγγραφέα, προβλήματα που θέτει, κ.λπ.)

2. η οργάνωση του λόγου (διόρθωση, δομή διάταξη και τιλολόγηση εννοιών, συνώνυμ, αντίθετα, συλλογιστικά κ.λπ.)

2. η οργάνωση του λόγου (διαφώνηση, ομήρι διαίρεση και πλουραλιστική ενότητα, συνοχή, ενότητα, συλλογιστική, κ.λπ.)

3. Τα σημασιολογικά στοιχεία (σημασία λέξεων, συνώνυμα-αντώνυμα, κατασκευή φράσεων ή παραγράφων με ορισμένες λέξεις, αντικατάσταση λέξεων ή φράσεων κ.λπ.)

4. η ικανότητά τους να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών, καθώς και να χειρίζονται αυτές τις δομές, ανάλογα με τους επικοινωνιακούς στόχους του κειμένου γ) Να συντάξουν ένα κείμενο, ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο, με το οποίο κρίνουν ή σχολιάζουν κάποια σημεία του κειμένου ή αναπτύσσουν προσωπικές απόψεις, παίρνοντας αφορμή από το κείμενο. Η έκταση της ανάπτυξης αυτής καθορίζεται κατά προσέγγιση, χωρίς να υπερβαίνει τις 600 λέξεις

Τα μυστικά της περίληψης

Οι υποψήφιοι στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας καλούνται να γράψουν την περίληψη του κειμένου που τους δίνεται. Τα αποτελέσματα από το βαθμολογικό κέντρο πιστοποιούν τις σοβαρές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι υποψήφιοι στην προσπάθειά τους να γράψουν μια εύστοχη περίληψη που τους εξασφαλίζει υψηλή

ΠΡΟΣΟΧΗ

Προϋπόθεση συμμετοχής στις διαδικασίες επιλογής των τμημάτων που περιλαμβάνονται στο Μηχανογραφικό Δελτίο είναι η επίτευξη από τον υποψήφιο:

- είτε γενικού βαθμού πρόσβασης τουλάχιστον ίσου με το μισό του μέγιστου δυνατού βαθμού (10,00).
- είτε η συγκέντρωση συνόλου μορίων τουλάχιστον ίσου με το μισό του μέγιστου δυνατού αριθμού μορίων για κάθε σχολή ή τμήμα.

Δηλαδή, εάν ένας υποψήφιος έχει γενικό βαθμό πρόσβασης μικρότερο του 10, για να έχει πρόσβαση σε κάποιο τμήμα θα πρέπει να συγκεντρώνει το μισό του μέγιστου αριθμού μορίων στο τμήμα αυτό (δηλαδή 10.000

μόρια για τα τμήματα που δεν απαιτούν ειδικό μάθημα και 11.000 ή 12.000 μόρια για τα τμήματα που απαιτούν ειδικό μάθημα, με συντελεστή 1 ή 2 αντιστοίχως).

βαθμολογία (25 από τις 100 μονάδες). Σύμφωνα με τον Κώστα Αγγελάκο, λέκτορα στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, η γραφή της περίληψης καθιστά απαραίτητη την άσκηση των μαθητών στην ανάγνωση του κειμένου.

Με την πρώτη ανάγνωση οι μαθητές εντοπίζουν και καταγράφουν το νοηματικό κέντρο του κειμένου. Είναι σημαντικό να αφιερωθεί χρόνος στην προσέγγιση των «νοηματικών κέντρων» που εντόπισαν οι μαθητές.

Η δεύτερη ανάγνωση έχει στόχο την παρακολούθηση της σειράς εξέλιξης των γεγονότων- ιδεών στο κείμενο, παράγραφο προς παράγραφο. Στη συνέχεια, η επεξεργασία του κειμένου είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί με την τεχνική των πλαγιότιτλων.

Οι υποψήφιοι πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι περίληψη είναι η συνοπτική απόδοση του περιεχομένου ενός κειμένου με ένα σύντομο κείμενο που αποδίδει τις βασικές ιδέες του αρχικού κειμένου χωρίς να αλλοιώνει το πνεύμα του συγγραφέα.

Το κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της περίληψης είναι ότι περικλείει το κύριο στοιχείο και τις ιδέες του κειμένου μόνο και δεν είναι σχολιασμός.

Δεν επιδιώκεται δηλαδή η εξήγηση, η ανάλυση ή η κριτική των σκέψεων και των ιδεών του συγγραφέα.

Η έκτασή της καθορίζεται σε δεδομένο αριθμό λέξεων (συνήθως 100-120 ή 80-100 λέξεις) από τον οποίο δεν πρέπει να υπάρχουν αποκλίσεις

υποψηφίους.

Η περίληψη είναι ένα νέο κείμενο, προσωπικό δημιούργημα του κάθε μαθητή.

Αυτό σημαίνει ότι οι υποψήφιοι δεν πρέπει να μιμούνται το ύφος του συγγραφέα και να αποφεύγουν, όσο είναι δυνατόν, τη χρήση λέξεων ή φράσεων του κειμένου.

Αν χρειαστεί να κάνουν κάτι τέτοιο με λέξεις και φράσεις- κλειδιά, τότε πρέπει να χρησιμοποιούν εισαγωγικά. Το ύφος να έχει καθαρά πληροφοριακό χαρακτήρα.

Η ισόρροπη ανάπτυξη των βασικών ιδεών του κειμένου. Οι υποψήφιοι οφείλουν να διακρίνουν το ουσιώδες από το επουσιώδες και μέσα από την περίληψή τους να αναδεικνύουν τις βασικές ιδέες. Να μην περιλαμβάνουν πληροφορίες που δεν σχετίζονται άμεσα με το κύριο θέμα ούτε λεπτομέρειες, παραδείγματα και διευκρινήσεις που δεν είναι απαραίτητες.

Είναι προτιμότερο η περίληψη να γράφεται ως μία ενιαία παράγραφος. Ωστόσο, υπάρχει και η δυνατότητα να χωριστεί σε παραγράφους με βάση τη δομή και το νόημα του δοθέντος κειμένου, ιδιαίτερα αν η έκτασή της το επιτρέπει.

Το πρώτο θέμα βαθμολογείται με 25 μονάδες, το δεύτερο θέμα βαθμολογείται με 35 μονάδες, οι οποίες κατανέμονται σε επιμέρους ερωτήσεις, ενώ το τρίτο θέμα βαθμολογείται με 40 μονάδες.

Έκθεση για να... μη βγείτε εκτός θέματος

Τι αξιολογείται στην ανάπτυξη της Έκθεσης:

1.

Ο μαθητής απαντά γραπτά σε ερωτήσεις που αφορούν ένα κείμενο και με τις οποίες: α) επιδιώκεται να κατανοεί το περιεχόμενο ενός κειμένου, δηλαδή:

* να διακρίνει τους τρόπους πειθούς (επίκληση στη λογική, επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη, επίκληση στην αυθεντία, επίκληση στο ήθος του πομπού)

* να διακρίνει τα μέσα πειθούς (επιχειρήματα, τεκμήρια)

* να διακρίνει το είδος της συλλογιστικής πορείας (παραγωγική- επαγωγική) που ακολουθείται σε ένα κείμενο * να αξιολογεί τα μέσα πειθούς. Πιο συγκεκριμένα:

- να ελέγχει την αλήθεια, την εγκυρότητα και την ορθότητα ενός επιχειρήματος - να ελέγχει την αξιοπιστία των τεκμηρίων * να διακρίνει τους τρόπους και τα μέσα πειθούς - στη διαφήμιση - στον πολιτικό λόγο - στον επιστημονικό λόγο * να διακρίνει την πειθώ από την προπαγάνδα * να διακρίνει τα είδη του δοκιμίου, προσέχοντας την οργάνωση/δομή (συνειρμική- λογική), τον σκοπό (απόδειξη μιας θέσης- ελεύθερος στοχασμός), τη σκοπιά (υποκειμενική- αντικειμενική), τη γλώσσα (ποιοτική, αναφορική λειτουργία) κ.λπ.

* να διακρίνει ορισμένα χαρακτηριστικά του δοκιμίου, όπως ο υποκειμενισμός, ο αντιδιδασκισμός, ο κοινωνικός χαρακτήρας, ο εξομολογητικός τόνος κ.λπ.

* να εντοπίζει σε ένα δοκίμιο/άρθρο το θέμα, την άποψη του συγγραφέα, τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί για να τεκμηριώσει την άποψή του. τις προτάσεις του για την αντιμετώπιση του προβλήματος κ.λπ.

του, τις προτάσεις του για την αντιμετώπιση του προβλήματος κ.λπ.

* να διακρίνει το δοκίμιο από άλλα συγγενή είδη του λόγου, όπως το άρθρο, η επιφυλλίδα β) επιδιώκεται να κατανοεί την οργάνωση ενός κειμένου, δηλαδή:

* να εντοπίζει τα βασικά μέρη (πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο) και τις νοηματικές ενότητες του κειμένου * να επισημαίνει τους διάφορους τρόπους με τους οποίους οργανώνεται ο λόγος, π.χ. με αιτιολόγηση, με σύγκριση και αντίθεση, με ορισμό, με διαίρεση, με παράδειγμα κ.λπ.

* να σχολιάζει τη συνοχή του κειμένου (διαρθρωτικές λέξεις κ.λπ.)

* να χωρίζει το κείμενο σε παραγράφους, να δίνει πλαγιότιτλους σε παραγράφους/νοηματικές ενότητες, να διευθετεί τη συνοχή του κειμένου γ) επιδιώκεται να διερευνά τη γλώσσα του κειμένου (λεξιλόγιο, στίξη, μορφοσυντακτικά φαινόμενα, γλωσσικές ποικιλίες, λειτουργίες της γλώσσας, ύφος κ.λπ.), δηλαδή:

* να εντοπίζει και να αιτιολογεί την επιλογή του πομπού:

- στην ενεργητική ή παθητική φωνή - στο ρηματικό πρόσωπο/ τον χρόνο/ την έγκλιση - στον μακροπερίοδο ή όχι λόγο - στην παράταξη ή στην υπόταξη - στα ρηματικά ή ονοματικά σύνολα - στην αναφορική ή στην ποιητική λειτουργία της γλώσσας - στα σημεία στίξης - σε λόγιες ή λαϊκές λέξεις, σε ειδικό λεξιλόγιο, όρους κ.λπ.

* να διευθετεί τη στίξη, να διορθώνει την ορθογραφία του κειμένου * να ερμηνεύει λέξεις, να αξιολογεί την ακρίβεια και τη σαφήνεια του λεξιλογίου * να αντικαθιστά λέξεις του κειμένου με συνώνυμα, να βρίσκει αντώνυμα, να σχηματίζει φράσεις με ορισμένες λέξεις του κειμένου κ.λπ.

* να χωρίζει το κείμενο σε παραγράφους και να διευθετεί τη συνοχή του * να χαρακτηρίζει το ύφος του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη την επικοινωνιακή κατάσταση (δέκτη, σκοπό, είδος λόγου κ.λπ.).

2.

Ο μαθητής προχωρεί σε διάφορες γραπτές εργασίες με αφορμή το συγκεκριμένο κείμενο.

Επιδιώκεται ο μαθητής:

* να πυκνώνει ένα κείμενο, να κάνει την περίληψη του κειμένου, να δίνει έναν τίτλο στο κείμενο ή πλαγιότιτλους σε παραγράφους/ νοηματικές ενότητες του κειμένου * να οργανώνει το διάγραμμα του κειμένου * να αναπτύσσει μια φράση, μια παράγραφο, ένα επιχειρήμα του κειμένου * να ανασκευάζει τα επιχειρήματα του κειμένου και να αναπτύσσει την αντίθετη άποψη * να μετασχηματίζει ένα κείμενο π.χ. από ένα είδος λόγου σε ένα άλλο.

Πώς γίνεται η εξέταση και βαθμολόγηση των μαθημάτων ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

1.

Δίνεται στους μαθητές απόσπασμα διδαγμένου κειμένου 12-20 στίχων με νοηματική συνοχή και τους ζητείται: α) να μεταφράσουν ένα τμήμα του 8-10 στίχων στη νέα ελληνική και β) να απαντήσουν σε:

i. Δύο (2) ερωτήσεις ερμηνευτικές, που μπορεί να αναφέρονται σε ιδέες/ αξίες/ προβλήματα, στη στάση/ ήθος/ χαρακτήρα των προσώπων, στο ιστορικό/ κοινωνικό/ πολιτιστικό πλαίσιο της εποχής του έργου, στη δομή/ σύνθεση του κειμένου, σε υφολογικά/ αισθητικά θέματα, με βάση ολόκληρο το ανωτέρω απόσπασμα.

ii. Μία (1) ερώτηση ερμηνευτική που αναφέρεται σε τμήματα του από μετάφραση διδασκόμενου κειμένου, σε συσχέτισμό με το παραπάνω εξεταζόμενο πρωτότυπο απόσπασμα. Σ' αυτή την περίπτωση δίνεται στους μαθητές σε φωτοτυπία το συγκεκριμένο μεταφρασμένο τμήμα.

iii.

Μία (1) ερώτηση που αναφέρεται στο γραμματειακό είδος, στο οποίο ανήκει το κείμενο, στον συγγραφέα ή το έργο του.

iv.

Μία (1) ερώτηση λεξιλογική- σημασιολογική (σύνδεση λέξεων αρχαίας και νέας, διατήρηση ή αλλαγή της σημασίας τους, οικογένειες ομόρριζων λέξεων, απλών ή σύνθετων, συνώνυμα, αντώνυμα).

2.

Δίνεται επίσης αδίδακτο πεζό κείμενο αττικής διαλέκτου 10-12 στίχων και ζητείται:

α) να το μεταφράσουν στη νέα ελληνική και β) να απαντήσουν σε:

i. Μία (1) ερώτηση γραμματικής και ii. Μία (1) ερώτηση συντακτικού. Κάθε ερώτηση του αδίδακτου κειμένου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

μπορεί να αναλύεται σε δύο υποερωτήματα, ανάλογα με το είδος των ερωτήσεων που χρησιμοποιούνται.

Για την εξέταση των παραπάνω θεμάτων τόσο στο διδαγμένο όσο και στο αδίδακτο κείμενο μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση και το είδος των διδακτικών στόχων που αξιολογούνται, να χρησιμοποιούνται διάφορα είδη ερωτήσεων.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

Δίνουμε σήμερα ορισμένες πρακτικές οδηγίες προς τους ενδιαφερομένους για την έγκαιρη και όσο γίνεται πληρέστερη προετοιμασία τους ώστε να αντιμετωπίσουν κυρίως το χαρακτηριζόμενο ως «φόβητρο», αδίδακτο κείμενο.

1.

Να ολοκληρώνει τη μετάφραση του διδαγμένου κειμένου και τις παρατηρήσεις, ώστε να αφιερώνει τον υπολειπόμενο χρόνο στη μετάφραση του αδίδακτου, που απαιτεί περισσότερο χρόνο και άνεση.

2.

Απαραίτητη είναι η ανάγνωση του πρωτότυπου κειμένου δύο και τρεις φορές, προκειμένου να κατανοηθεί το κεντρικό θέμα του και ενδεχομένως οι πρωταγωνιστές του.

3.

Βοηθός στην παραπάνω διαδικασία μπορεί να είναι ο συγγραφέας και ο τίτλος του ευρύτερου έργου, απ' όπου προέρχεται το απόσπασμα, ώστε να προσδιορισθεί ο χρόνος και το είδος του λόγου (δικαιολογικό, φιλοσοφικό, ιστορικό, ιστορικό κ.ά.)

ώστε να προσδιοριστεί ο χρόνος και το είδος του λόγου (οικανικό, φιλοσοφικό, ιστορικό, ρητορικό κ.α.).

4.

Απαραίτητος είναι ο χωρισμός των προτάσεων, ώστε να αποκαλύπτεται η δομή του κειμένου και να προσδιορίζονται οι επιμέρους νοηματικές ενότητες.

5.

Μετάφραση και συντακτικός προσδιορισμός των λέξεων πρέπει να ακολουθούν παράλληλη πορεία. Να μη γίνεται αυτοσκοπός η συντακτική ανάλυση, αλλά ένα μέσο που θα υποβοηθήσει τη νοηματική αναπαράσταση.

6.

Να αποφεύγεται η πιστή μετάφραση στη βάση της συντακτικής θέσης των λέξεων ή φράσεων, ώστε να μην προκύπτει «ξύλινος» λόγος που δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του νεοελληνικού λόγου.

7.

Η προφορική ανάγνωση της μετάφρασης θα φέρει στην επιφάνεια άκαμπτες και ασύμβατες με τη νεοελληνική εκφράσεις.

8.

Ιδιαίτερη προσοχή στους χρόνους και στις εγκλίσεις των ρημάτων και των ρηματικών τύπων για να μη χάνεται η αίσθηση του χρόνου.

9.

Οι άγνωστες λέξεις να ερμηνεύονται με τη βοήθεια των συμφραζομένων ή από παράγωγες λέξεις της νεοελληνικής, των οποίων γνωρίζουμε τη σημασία.

10.

Να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στις μικρές λέξεις που δεν επηρεάζουν το νόημα της πρότασης, αλλά αποτελούν συνδεσμικά στοιχεία των περιόδων.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Στη γραμματική παρατήρηση τα λάθη που εμφανίζονται, εκτός από εκείνα που οφείλονται σε άγνοια, είναι: τύποι διαφορετικοί από αυτούς που ζητούνται, επειδή ο μαθητής δεν είναι προσεκτικός στην ανάγνωση της παρατήρησης και ελλιπής εφαρμογή του πολυτονικού συστήματος, αφού από ορισμένους μαθητές δεν χρησιμοποιούνται ποτέ τα πνεύματα και η περισπωμένη. Οι μαθητές λοιπόν πρέπει να διαβάζουν προσεκτικά αυτά που ζητούνται από την παρατήρηση και να μην ξεχνούν το πολυτονικό σύστημα, που ισχύει στην αρχαία ελληνική γλώσσα.

Στη συντακτική παρατήρηση ο συντακτικός ρόλος των λέξεων πρέπει να αποδίδεται ολοκληρωμένος και να δηλώνεται η εξάρτησή του.

Η βαθμολογία κατανέμεται ως εξής:

α) Η μετάφραση του διδαγμένου κειμένου βαθμολογείται με 10 μονάδες και του αδίδακτου με 20 μονάδες της εκατοντάβαθμης κλίμακας β) Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με 10 μονάδες της εκατοντάβαθμης κλίμακας γ) Στις προοπτώσεις των διδανένων κειμένων να τα οποία δεν προβλέπεται από το Πρόγραμμα Σπουδών διδασκαλία από

μετάφραση, δεν δίνεται στους μαθητές η υπό στοιχείο 1.β. η ερμηνευτική ερώτηση και τότε οι δύο πρώτες υπό στοιχείο 1.β. η ερμηνευτικές ερωτήσεις βαθμολογούνται η καθεμία με δέκα πέντε (15) μονάδες της εκατοντάβαθμης κλίμακας

Η εξέταση στη Νεοελληνική Λογοτεχνία αναφέρεται σε πεζό ή ποιητικό κείμενο που περιέχεται στη διδαχθείσα ύλη της αντίστοιχης τάξης, το οποίο δίνεται στους μαθητές σε φωτοτυπία, μαζί με τις αναγκαίες σημασιολογικές ή άλλες διευκρινίσεις. Το κείμενο συνοδεύεται από πέντε ερωτήσεις που αναφέρονται:

α) στον συγγραφέα του έργου και σε γραμματολογικά στοιχεία που προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα από το κείμενο (1 ερώτηση), β) στη δομή του κειμένου, στην επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, σε παρατηρήσεις επί των εκφραστικών μέσων και τρόπων του κειμένου. (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης) (2 ερωτήσεις), γ) σε σχολιασμό ή στη σύντομη ανάπτυξη, σε 1-2 παραγράφους, ορισμένων χωρίων του κειμένου (1 ερώτηση), δ) σε σχολιασμό αδιδακτού λογοτεχνικού κειμένου το οποίο δίνεται στους μαθητές επίσης σε φωτοτυπία και είναι ίσης, κατά προσέγγιση, δυσκολίας με το διδαγμένο (1 ερώτηση).

Αλλιώς προσεγγίζουμε ένα ποίημα και αλλιώς ένα πεζογράφημα

Σύμφωνα με την Ανθούλα Δανιήλ, δρ Νεοελληνικής Φιλολογίας, «το μάθημα της Λογοτεχνίας κινείται σε δύο σκέλη. Το ένα είναι το τι και το άλλο είναι το πώς. Το τι αφορά το περιεχόμενο, το πώς τη μορφή. Αλλιώς προσεγγίζουμε ένα ποίημα και αλλιώς ένα πεζογράφημα. Στο πεζογράφημα, μετά την προσεκτική ανάγνωση του κειμένου και τη διαδικασία κατανόησης, αναγνωρίζουμε τη μορφή, τη δομή, τα μέρη του κειμένου (κεφάλαια/παραγράφους- ενότητες), τον τρόπο που συνδέονται μεταξύ τους, πώς γίνεται η μετάβαση από το ένα μέρος στο άλλο, ποια είναι η εξέλιξη. Ποια είναι τα κύρια και τα δευτερεύοντα πρόσωπα, ποιος είναι ο ρόλος και η σημασία τους στην πλοκή του έργου, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, πώς αυτά λειτουργούν και προωθούν την εξέλιξη. Ποιος είναι ο αφηγητής και ποια η οπτική γωνία του, πώς προχωρεί η αφήγηση: ευθύγραμμο στον χρόνο ή με αναχρονίες (αναδρομές, προδρομικές αφηγήσεις, διάρκεια, συχνότητα). Ποια είναι η σημασία των λεπτομερειών, τα εκφραστικά μέσα και η γλωσσική ποικιλία του κειμένου/πώς δηλαδή διαφοροποιείται από περιβάλλον σε περιβάλλον και τι σημαίνει αυτό γενικότερα για το έργο. Στο ποίημα, εκτός των ανωτέρω, καθοδηγητική μπορεί να γίνει η αίσθηση που αποκομίζουμε από την ανάγνωση. Η εκκίνηση γίνεται από το πρώτο, το αναφορικό επίπεδο και επεκτείνεται σε ένα δεύτερο, το συνυποδηλωτικό επίπεδο. Τι είναι δηλαδή αυτό που υπονοείται και δεν καταδηλώνεται. Προσέχουμε τη χρήση της γλώσσας, τη θέση μιας λέξης μέσα στο κείμενο, τα επίπεδα ερμηνείας της, τις διαθέσεις ή τις προθέσεις του ποιητή, τη μουσικότητα του στίχου, την ποιότητα του λόγου του μαθητή».

Η ερώτηση α βαθμολογείται με δεκαπέντε (15) μονάδες, οι δύο ερωτήσεις της β περίπτωσης με είκοσι (20) μονάδες η καθεμία, η ερώτηση γ με είκοσιπέντε (25) μονάδες και η ερώτηση δ με είκοσι (20) μονάδες. Σε περίπτωση κατά την οποία μία (1) ερώτηση αναλύεται σε υποερωτήματα, η βαθμολογία που προβλέπεται γι' αυτήν κατανέμεται ισότιμα στα υποερωτήματα, εκτός αν κατά την ανακοίνωση των θεμάτων καθορίζεται διαφορετικός συντελεστής βαρύτητας γι' αυτά.

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Στους μαθητές δίνεται διδαγμένο κείμενο 10-15 στίχων και ζητείται από αυτούς:

- α) Να το μεταφράσουν στη νέα ελληνική γλώσσα.
- β) Να απαντήσουν σε τέσσερις (4) παρατηρήσεις: δύο (2) γραμματικές και δύο (2) συντακτικές, οι οποίες μπορεί να αναλύονται σε υποερωτήματα.

Τα συνηθέστερα λάθη εντοπίζονται:

Στη μετάφραση • Ο νεοελληνικός λόγος πάσχει, πολλές φορές, με λάθη έκφρασης, λεξιλογίου και σύνταξης. • Ο μαθητής που έχει διαβάσει πρόχειρα προσπαθεί να αποδώσει το λατινικό κείμενο σε νεοελληνικό λόγο, ο οποίος παρουσιάζει κενά. Στη γραμματική • Λάθη καταλήξεων στα ρήματα,

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

αδυναμία να αναγνωρισθεί το θέμα και οι συνθήκες του κειμένου και στις δύο φωνές

αδυναμία να αναγνωρισθεί το θέμα και οι αρχικοί τους χρονοί και στις δύο φωνές.

- Δεν αναγνωρίζονται οι συζυγίες, η φωνή και οι εγκλίσεις των ρημάτων.
- Τα επίθετα δεν διακρίνονται με ευκολία, υπάρχει αδυναμία σχηματισμού παραθετικών των επιθέτων.
- Οι αντωνυμίες συγχέονται με τα ονόματα και κλίνονται λάθος.
- Αδυναμία αφομοίωσης της ύλης, προσπάθεια στείρας απομνημόνευσης και χωρίς κριτική αξιολόγηση των δεδομένων της ύλης, η οποία σημειωτέον δεν είναι μεγάλη, αφού διδάσκεται σε δύο τάξεις αντί της μίας του παλαιού συστήματος.

Στο συντακτικό • Δεν αφομοιώνονται με ευκολία οι εξαιρέσεις του λατινικού συντακτικού σε σχέση με αυτό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

- Ο μαθητής αρκείται απλώς να απαντήσει και όχι να δικαιολογήσει, κάτι που ζητείται τις περισσότερες φορές στα ερωτήματα.

Η βαθμολογία στην Γ΄ Τάξη κατανέμεται ως εξής:

i. Μετάφραση κειμένου 40 μονάδες.

ii. Κάθε γραμματική ή συντακτική παρατήρηση 15 μονάδες.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

και Μαθηματικά και Στοιχεία Στατιστικής

Στους μαθητές δίνονται τέσσερα (4) θέματα από την εξεταστέα ύλη, τα οποία μπορεί να αναλύονται σε υποερωτήματα, με τα οποία ελέγχεται η δυνατότητα αναπαραγωγής γνωστικών στοιχείων, η γνώση εννοιών και ορολογίας και η ικανότητα εκτέλεσης γνωστών αλγορίθμων, η ικανότητα του μαθητή να αναλύει, να συνθέτει και να επεξεργάζεται δημιουργικά ένα δεδομένο υλικό, καθώς και η ικανότητα επιλογής και εφαρμογής κατάλληλης μεθόδου.

Τα τέσσερα θέματα που δίνονται στους μαθητές διαρθρώνονται ως εξής:

α) Το πρώτο θέμα αποτελείται από ερωτήματα θεωρίας που αφορούν έννοιες, ορισμούς, λήμματα, προτάσεις, θεωρήματα και πορίσματα. Με το θέμα αυτό ελέγχεται η κατανόηση των βασικών εννοιών, των σπουδαιότερων συμπερασμάτων, καθώς και η σημασία τους στην οργάνωση μιας λογικής δομής.

β) Το καθένα από το δεύτερο και το τρίτο θέμα αποτελείται από μια άσκηση που απαιτεί από τον μαθητή ικανότητα συνδυασμού και σύνθεσης εννοιών αποδεικτικών ή υπολογιστικών διαδικασιών. Η κάθε άσκηση μπορεί να αναλύεται σε επιμέρους ερωτήματα. γ) Το τέταρτο θέμα αποτελείται από μία άσκηση ή ένα πρόβλημα που η λύση απαιτεί από τον μαθητή ικανότητες συνδυασμού και σύνθεσης προηγούμενων γνώσεων, αλλά και την ανάληψη πρωτοβουλιών κατά τη διαδικασία επίλυσής του. Το θέμα αυτό μπορεί να αναλύεται σε επιμέρους ερωτήματα, τα οποία βοηθούν τον μαθητή στη λύση. **Η βαθμολογία κατανέμεται ανά είκοσι πέντε (25) μονάδες στο καθένα από τα τέσσερα θέματα.**

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

1. Διαβάζουμε προσεκτικά τις εκφωνήσεις για να κατανοήσουμε τα δεδομένα και τα ζητούμενα. Αντίθετα, αποφεύγουμε τη βιαστική ανάγνωση που είναι πιθανό να μας οδηγήσει να ταυτίσουμε το ή τα θέματα με ερωτήματα που ήδη έχουμε μελετήσει. Ένα θέμα μπορεί να διατυπωθεί με πολλούς τρόπους και να απαιτεί διαφορετικές απαντήσεις.

2. Αρχίζουμε να απαντάμε από τα θέματα που μας φαίνονται πιο προσιτά και εύκολα. Αν κάποιο θέμα μάς φαίνεται ιδιαίτερα δύσκολο, το αφήνουμε για αργότερα. Το ίδιο κάνουμε αν δεν είμαστε απόλυτα βέβαιοι για τις απαντήσεις μας.

3. Δεν χάνουμε πολύ χρόνο σε κάποια «δύσκολα» σημεία «κολλώντας» σε αυτά χωρίς να έχουμε υπολογίσει τον χρόνο για να απαντήσουμε στα υπόλοιπα θέματα. Στο τέλος να επανέλθουμε στα σημεία που είχαμε «κολλήσει».

4. Τα υποερωτήματα της άσκησης (συνήθως 3ου και 4ου θέματος) είναι συνήθως ισοδύναμα, συνεπώς το καθένα μπορεί να απαντηθεί χωρίς να απαιτείται η απάντηση του προηγούμενου ή του επόμενου. Τις περισσότερες φορές, τα συμπεράσματα των πρώτων ερωτημάτων πρέπει να χρησιμοποιηθούν στα επόμενα.

5. Δεν βιαζόμαστε και εξαντλώνοντας τον χρόνο εξέτασης αφιερώνουμε 15-20 λεπτά για να ελέγξουμε προσεκτικά το γραπτό μας και να διορθώσουμε τυχόν λάθη. Οφείλουμε να χρησιμοποιούμε τους μηχανισμούς επαλήθευσης σε κάθε άσκηση, περιορίζοντας έτσι την πιθανότητα λάθους.

Προσοχή, ώστε να μην αφήνουμε θέμα αναπάντητο. Ακόμα και σε ένα ερώτημα μιας άσκησης να γράψουμε έστω ένα τμήμα της λύσης.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η Ιστορία ως μάθημα Γενικής Παιδείας και Κατεύθυνσης εξετάζεται με συνδυασμό ερωτήσεων, οι οποίες ταξινομούνται σε δύο ομάδες.

α) Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται δύο (2) θέματα που μπορεί να αναλύονται σε ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχονται οι ιστορικές γνώσεις των μαθητών (ιστορικές έννοιες, ιστορικά γεγονότα, χρονολογίες, δράση ιστορικών προσώπων, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά φαινόμενα κ.τ.λ.) και η κατανόησή τους.

β) Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται δύο (2) τουλάχιστον θέματα που απαιτούν σύνθεση ιστορικών γνώσεων και κριτική ικανότητα (αξιολογήσεις ιστορικών γεγονότων ή ιστορικών προσώπων, ανάλυση αιτιών ή συνθηκών που συνετέλεσαν στη διαμόρφωση και εξέλιξη σημαντικών ιστορικών φαινομένων κ.τ.λ.). Στην περίπτωση αυτή μπορεί να χρησιμοποιούνται και ερωτήσεις επεξεργασίας ιστορικού υλικού, το οποίο δίδεται στους μαθητές σε φωτοτυπία. Το υλικό αυτό αφορά γραπτές ιστορικές πηγές, εικαστικά έργα, χάρτες, διαγράμματα κ.τ.λ. που χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία ή ως μέσα άντλησης στοιχείων για την εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων.

ΤΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

Παρατηρούνται λάθη στην ακριβή απόδοση του περιεχομένου ιστορικών εννοιών. Επίσης, πρέπει να προσεχτούν η ακρίβεια και η πληρότητα των απαντήσεων επί συγκεκριμένων ερωτήσεων για ιστορικά πρόσωπα, γεγονότα, χρονολογίες και φαινόμενα. Εφιστάται ιδιαίτερα η προσοχή των υποψηφίων σε πολλές ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου, όπου παρατηρούνται λάθη απροσεξίας ή βιασύνης, αν και οι ερωτήσεις συνήθως είναι εύκολες. Αδυναμία παρουσιάζουν οι μαθητές σε θέματα της ομάδας Β, όποτε απαιτείται σύνθεση ιστορικών γνώσεων και κριτική ικανότητα. Υπάρχουν ερωτήσεις που αφορούν την επεξεργασία γραπτών ιστορικών πηγών, χαρτών, διαγραμμάτων, εικόνων, χρονολογικών πινάκων. Το συνηθέστερο σφάλμα εντοπίζεται στο γεγονός ότι πολλοί μαθητές δεν περιορίζουν αυστηρά την απάντησή τους σε όσα ζητεί η ερώτηση, αλλά επεκτείνονται σε γενικόλογό συνολικό σχολιασμό. Ακόμη, οφείλουν να εντοπίσουν τη ζητούμενη πληροφορία και να τη συγκρίνουν με την αντίστοιχη του σχολικού βιβλίου ή άλλης πηγής που τους δίδεται προς εξέταση.

Στην ανάγνωση και ανάλυση παραθεμάτων και πινάκων χρειάζεται μεγάλη προσοχή, γιατί όσο βοηθητικά είναι τα κείμενα τόσο επικίνδυνο είναι να παρασύρουν τον μαθητή σε μια άνευ κρίσεως αναπαραγωγή του κειμένου. Για να απαντήσει σωστά ο μαθητής στην ερώτηση «με βάση το παράθεμα και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε...», πρέπει: α) να ξέρει πολύ καλά τη θεωρία (γεγονότα) των διδαγμένων κεφαλαίων, β) να ξεχωρίσει μέσα από το παράθεμα τα στοιχεία που φωτίζουν το γεγονός και να τα αναφέρει, γ) αφού διαβάσει προσεκτικά, να επισημάνει στοιχεία που υπαινίσσεται ο συγγραφέας και που με την πρώτη ματιά είναι κρυμμένα, ζητούνται όμως από την ερώτηση και είναι διάσπαρτα σε διαφορετικά κεφάλαια του βιβλίου. Άρα, είναι απαραίτητη η συνολική γνώση των ιστορικών γεγονότων και πάνω από όλα η κρίση, η αφαίρεση και η σύνθεση για την απάντηση των ερωτήσεων, ιδιαίτερα της Β ομάδας που βαθμολογούνται με 50 μόρια.

Η βαθμολογία κατανέμεται κατά 50% σε καθεμία από τις ομάδες αυτές.

Η κατανομή της βαθμολογίας στις ερωτήσεις κάθε ομάδας μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας σε

καθεμία από αυτές, η οποία καθορίζεται κατά τη διατύπωση των θεμάτων και ανακοινώνεται στους μαθητές γραπτώς.

ΦΥΣΙΚΗ- ΧΗΜΕΙΑ

Στα μαθήματα Φυσική και Χημεία Γενικής Παιδείας και Κατεύθυνσης δίνονται στους μαθητές τέσσερα (4) θέματα που έχουν την παρακάτω μορφή:

α) Το πρώτο θέμα αποτελείται από ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχεται η γνώση της θεωρίας σε όσο το δυνατόν ευρύτερη έκταση της εξεταστέας ύλης.

β) Το δεύτερο θέμα αποτελείται από ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχεται η κατανόηση της θεωρίας και η κριτική ικανότητα των μαθητών και συγχρόνως οι νοητικές δεξιότητες που απέκτησαν κατά την εκτέλεση των εργαστηριακών ασκήσεων ή άλλων δραστηριοτήτων που έγιναν στο πλαίσιο του μαθήματος.

γ) Το τρίτο θέμα αποτελείται από μία άσκηση εφαρμογής της θεωρίας, η οποία απαιτεί ικανότητα συνδυασμού και σύνθεσης εννοιών, θεωριών, τύπων, νόμων και αρχών. Η άσκηση μπορεί να αναλύεται σε επιμέρους ερωτήματα.

δ) Το τέταρτο θέμα αποτελείται από ένα πρόβλημα ή μία άσκηση, που απαιτούν ικανότητα συνδυασμού και σύνθεσης γνώσεων, αλλά και την ανάπτυξη στρατηγικής για τη διαδικασία επίλυσής του. Το πρόβλημα αυτό ή η άσκηση μπορεί να αναλύονται σε επιμέρους ερωτήματα.

ΦΥΣΙΚΗ:

Ερωτήσεις και απαντήσεις

Η επίλυση ενός προβλήματος ή μιας άσκησης βαθμολογείται με την ανώτατη βαθμολογία όταν ικανοποιεί τα ακόλουθα:

α) Έχει σωστή αφετηρία και λογική επεξεργασία.

β) Περιέχει σωστή και επαρκή αιτιολόγηση.

γ) Φτάνει σε ορθό αριθμητικό αποτέλεσμα, συνοδευόμενο από τις σωστές μονάδες μέτρησης.

δ) Περιέχει τα απαραίτητα σχήματα, που πρέπει να είναι σωστά και πλήρη.

ε) Χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακριβολογία.

Κατά τη βαθμολογία ενός προβλήματος ή μιας άσκησης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως θετικά στοιχεία και τα εξής:

α) Η ορθή αφετηρία και η μέχρι ενός σημείου (έστω και όχι μέχρι τέλους) ορθότητα στην επεξεργασία ή ορθότητα στην επεξεργασία μόνο σε ορισμένα σημεία που πάντως αποτελούν τμήμα μιας ορθής διαδικασίας επίλυσης του προβλήματος. β) Η σωστή αφετηρία μόνο όταν θα μπορούσε να οδηγήσει σε ορθό αποτέλεσμα. Η εκτίμηση φυσικά θα είναι ανάλογη.

γ) Τα σωστά και πλήρη σχήματα που κρίνονται χρήσιμα για την ορθή επίλυση του προβλήματος.

δ) Το αποτέλεσμα ενός προβλήματος ή μιας άσκησης δεν λαμβάνεται υπόψη όταν δεν δικαιολογείται από την πορεία της επίλυσης που αναγράφεται στο γραπτό ή όταν το αποτέλεσμα αναγράφεται χωρίς να προηγείται επεξεργασία του προβλήματος.

ε) Κατά τη βαθμολογία δεν λαμβάνεται υπόψη η προσπάθεια επίλυσης όταν έχει λανθασμένη αφετηρία και ακολουθεί εσφαλμένη πορεία.

Μια χαρακτηριστική ιδιομορφία των ερωτήσεων ανοικτού τύπου στη Φυσική είναι η συνδυασμένη χρήση κειμένου, σχημάτων ή

διαγραμμάτων, συμβόλων και μαθηματικού λογισμού. Αυτά που πρέπει να συνεκτιμώνται στην ολική εικόνα ως στοιχεία πληρότητας μιας απάντησης στη Φυσική είναι:

Ορθοί ορισμοί- Πληρότητα επιχειρηματολογίας- Επεξηγηματικά σχήματα και διαγράμματα- Χρήση συμβόλων και μονάδων- Μαθηματική πραγμάτευση- Κριτική και διερευνητική επεξεργασία των όποιων αποτελεσμάτων στα οποία κατέληξε. Στα διαγράμματα είναι απαραίτητο να αναγράφονται τα φυσικά μεγέθη και οι μονάδες στους άξονες που χρησιμοποιούνται. Δεν μπορούμε όμως να απαιτούμε από τους μαθητές να κάνουν ορθή βαθμονόμηση των αξόνων, λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι μπορούν να χρησιμοποιούν κλίμακα.

Η βαθμολογία κατανέμεται ανά είκοσι πέντε (25) μονάδες στο καθένα από τα τέσσερα θέματα. Οι ερωτήσεις ανοικτού τύπου βαθμολογούνται βάσει του περιεχομένου του αντίστοιχου βιβλίου, σύμφωνα με το πνεύμα του και όχι με κριτήριο την κατά γράμμα παράθεση παραγράφων του.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Στο μάθημα της Βιολογίας Γενικής Παιδείας και Κατεύθυνσης δίνονται στους μαθητές τέσσερα (4) θέματα που έχουν ως εξής:

α) Το πρώτο και δεύτερο θέμα αποτελούνται από ανεξάρτητες ερωτήσεις που στοχεύουν στον έλεγχο της απόκτησης γνώσεων και της δυνατότητας παρουσίασης και τεκμηρίωσης θεμάτων σχετικών με την εξεταστέα ύλη και της κατανόησης από τον μαθητή βιολογικών εννοιών, διαδικασιών ή φαινομένων.

β) Το τρίτο θέμα αποτελείται από ερωτήσεις που στοχεύουν στον έλεγχο της ικανότητας του μαθητή να αξιοποιεί θεωρητικές γνώσεις και δεξιότητες (ανάλυση, σύνθεση κ.τ.λ.) για την αξιολόγηση δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων. γ) Το τέταρτο θέμα αποτελείται από μία άσκηση ή ένα πρόβλημα και στοχεύει στον έλεγχο της ικανότητας του μαθητή να χρησιμοποιεί, σε συνδυασμό, γνώσεις ή δεξιότητες που απέκτησε για την επίλυσή τους

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ

Σύμφωνα με τους υπευθύνους βαθμολογητών Βιολογίας, τα κυριότερα σφάλματα που παρατηρούνται στα γραπτά Βιολογίας είναι:

- Έλλειψη ακρίβειας και σαφήνειας στη διατύπωση εννοιών και στην περιγραφή των διαδικασιών.
- Έλλειψη τάξης και λογικής σειράς.
- Λανθασμένη σειρά των βημάτων στην περιγραφή μιας διαδικασίας.
- Αδυναμία συσχέτισης και συγκέντρωσης διαφορετικών δεδομένων από το βιβλίο, ώστε να δοθεί ολοκληρωμένη απάντηση σε ερωτήσεις συνδυαστικού τύπου.
- Δυσκολία στην κατανόηση των ερωτήσεων των θεμάτων, με αποτέλεσμα λανθασμένη ή εκτός θέματος απάντηση. - Παράλειψη αιτιολόγησης επειδή η απάντηση θεωρείται αυτονόητη, και - Δυσκολία στον καθορισμό ορίων απάντησης μιας ερώτησης, με αποτέλεσμα να περιέχει πλεονάζοντα είτε ελλιπή στοιχεία.

Οι υποψήφιοι κατά την ώρα της εξέτασης πρέπει:

* Να προσέξουν την εμφάνιση του γραπτού, γιατί υποσυνείδητα οι βαθμολογητές έχοντας μπροστά τους ένα κακό γραπτό διάκινται δυσμενώς.

* Να ξεχωρίζουν σαφώς τα υποερωτήματα, ιδιαίτερα όταν δεν τα γράφουν με τη σειρά που είναι στην

ερώτηση.

* Να αφιερώσουν οποιαδήποτε χρόνο για να ξαναδιαβάσουν το γραπτό τους να διαθέσουν τουλάχιστον 15 λεπτά ώστε να βεβαιωθούν ότι

να αφιερώσουν επαρκή χρόνο για να αναδιαβάσουν το γραπτό τους, να διαλέξουν τουλάχιστον το λιγότερο να βελτιώσουν ότι έχουν απαντήσει σε όλα τα ερωτήματα.

Η βαθμολογία κατανέμεται κατά 25 μονάδες στο καθένα από τα τέσσερα θέματα.

ΧΗΜΕΙΑ- ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ

Το μάθημα Χημεία- Βιοχημεία εξετάζεται ως ενιαίο μάθημα. Δίνονται τέσσερα θέματα βαθμολογικά ισοδύναμα (δύο για τη Χημεία και δύο για τη Βιοχημεία). Τα δύο θέματα κάθε αντικειμένου περιλαμβάνουν ανεξάρτητες μεταξύ τους ερωτήσεις ποικίλων μορφών, που καλύπτουν όσο το δυνατόν ευρύτερη έκταση της εξεταστέας ύλης. Συγκεκριμένα: α) Το πρώτο θέμα για τη Χημεία και το πρώτο θέμα για τη Βιοχημεία περιλαμβάνουν ερωτήσεις οι οποίες στοχεύουν στον έλεγχο απόκτησης γνώσεων και της κατανόησης εννοιών, διαδικασιών ή φαινομένων.

β) Το δεύτερο θέμα για τη Χημεία αποτελείται από μια άσκηση ή ένα πρόβλημα και στοχεύει στον έλεγχο της ικανότητας του μαθητή να χρησιμοποιεί σε συνδυασμό γνώσεις ή δεξιότητες που απέκτησε για την επίλυσή τους.

γ) Το δεύτερο θέμα για τη Βιοχημεία περιλαμβάνει ερωτήσεις, οι οποίες στοχεύουν στον έλεγχο της κριτικής ικανότητας του μαθητή και της δυνατότητάς του να χρησιμοποιεί γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησε για την επεξεργασία και αξιολόγηση δεδομένων ή την επίλυση άσκησης ή προβλήματος.

Υπάρχουν δύο ομάδες ερωτήσεων των 50 μονάδων η καθεμιά. Με την πρώτη ομάδα ερωτήσεων διαπιστώνεται κατά πόσο ο μαθητής έχει κατανοήσει το γνωστικό αντικείμενο και μπορεί να περιέχει δύο ή τρεις ερωτήσεις. Με τη δεύτερη ομάδα ερωτήσεων ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών να εφαρμόσουν στην πράξη τη θεωρία.

ΑΡΧΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η γραπτή εξέταση περιλαμβάνει θέματα θεωρίας και ασκήσεων ή προβλημάτων και είναι κλιμακούμενης δυσκολίας.

α) Τα θέματα θεωρίας αποτελούνται από ερωτήσεις διάφορων τύπων, με τις οποίες ελέγχονται η γνώση και η κατανόηση της θεωρίας, η κριτική ικανότητα των μαθητών, η ικανότητα αξιοποίησης θεωρητικών γνώσεων για την αξιολόγηση δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων και η δυνατότητα παρουσίασής τους με σωστούς επιστημονικούς όρους και σωστό γραπτό λόγο.

β) Τα θέματα ασκήσεων ή προβλημάτων στοχεύουν στον έλεγχο της ικανότητας του μαθητή να χρησιμοποιεί, σε συνδυασμό, γνώσεις ή δεξιότητες που απέκτησε για την επίλυσή τους.

Η γραπτή εξέταση στο μάθημα αυτό περιλαμβάνει ένα (1) θέμα θεωρίας και τρεις (3) ασκήσεις ή προβλήματα σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος και τις εφαρμογές του.

Η βαθμολογία προκύπτει κατά 40% από το θέμα της θεωρίας και κατά 60% (3Χ20%)

από τις ασκήσεις ή τα προβλήματα.

ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Το μάθημα της Οικονομικής Θεωρίας είναι περίεργο ως προς την αφομοίωση του περιεχομένου του. Ενώ αρχικά φαίνεται εύκολο και άμεσα

κατανοητό, ξαφνικά γίνεται εξαιρετικά περιπλοκό. Αυτό σημαίνει ότι η μελέτη της Οικονομικής Θεωρίας πρέπει να γίνεται αργά, προσεκτικά και συστηματικά.

Η δυσκολία του μαθήματος εντοπίζεται στο γεγονός ότι ο υποψήφιος πρέπει να συνδυάζει τις θεωρητικές έννοιες με την πρακτική εφαρμογή τους. Επιβεβλημένες είναι η κατανόηση και η εμπέδωση των βασικών οικονομικών εννοιών.

Η εξέταση περιλαμβάνει τέσσερα θέματα, δύο θεωρίας και δύο ασκήσεις που μπορούν να έχουν υποερωτήματα.

Το πρώτο θέμα περιέχει ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών ή σωστού- λάθους, με σκοπό τον έλεγχο των γνώσεων της θεωρίας του σχολικού βιβλίου. Το δεύτερο μία ή δύο ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης με το ίδιο αντικείμενο από κεφάλαια της θεωρίας του σχολικού βιβλίου. Το τρίτο είναι μια άσκηση εφαρμογής των τύπων και είναι παρόμοια με αυτή του σχολικού βιβλίου.

Το τέταρτο θέμα είναι το δυσκολότερο, το θέμα-κλειδί για το άριστα, και αποτελείται από μία άσκηση, της οποίας η λύση απαιτεί συνδυασμό γνώσεων από τα κεφάλαια του σχολικού βιβλίου. Απαιτεί κριτική ικανότητα, ικανότητα υπολογισμού και σύνθεσης των γνώσεων της θεωρίας.

Ένα θέμα βαθμολογείται με την ανώτατη βαθμολογία, όταν ανταποκρίνεται στις ακόλουθες απαιτήσεις:

Α) έχει αναπτυχθεί με πληρότητα σύμφωνα με τις γνώσεις που περιέχει το εγκεκριμένο διδακτικό βιβλίο Β) δεν περιέχει επιστημονικά σφάλματα Γ) παρουσιάζει ορθή δομή στη σειρά των νοημάτων Δ) χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακρίβεια Ε) περιέχει τα απαραίτητα και ορθά σχήματα για την ανάπτυξη του θέματος ΣΤ) Έχει σωστή και επαρκή αιτιολόγηση Ένα υπολογιστικό λάθος κρίνεται ανάλογα με την επίδραση που έχει στην ουσιαστική επεξεργασία του προβλήματος. Ένα υπολογιστικό λάθος, για παράδειγμα, μικρής σημασίας προς το τέλος της διαδικασίας λύσης δεν έχει σοβαρές βαθμολογικές συνέπειες. Αν όμως γίνει στην αρχή, μπορεί να κοστίσει βαθμολογικά. Εξαρτάται πάντα από τη βαρύτητά του.

Η βαθμολογία κατανέμεται κατά 25% σε κάθε θέμα, ενώ στα υποερωτήματα καθορίζεται ανάλογα με τη βαρύτητά τους και ανακοινώνεται στους μαθητές.

Πώς γίνεται η εξέταση στα ειδικά μαθήματα

Για την πρόσβαση σε ορισμένες σχολές και τμήματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που το γνωστικό τους αντικείμενο απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις ή δεξιότητες, απαιτούνται στη Γ΄ Λυκείου εξετάσεις σε ένα ή περισσότερα ειδικά μαθήματα. Αυτά είναι:

Για την εξέταση του μαθήματος ισχύει το σύστημα των πολλαπλών επιλογών. Ειδικότερα:

Η εξέτασή του θα περιλαμβάνει 5 ισοδύναμες βαθμολογικά ομάδες ερωτήσεων. Η κάθε ομάδα ερωτήσεων θα περιλαμβάνει τέσσερις ισοδύναμες βαθμολογικά ερωτήσεις και για κάθε ερώτηση θα δίνονται πέντε δυνατές επιλογές απάντησης. Για κάθε ερώτηση οι υποψήφιοι θα ακούνε ξεχωριστά το αντίστοιχο μουσικό κείμενο και θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τη σωστή απάντηση μεταξύ των πέντε δυνατών επιλογών που τους δίνονται για κάθε ερώτηση. Με την κάθε ομάδα ερωτήσεων

ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ

επιδιώκεται:

α) Με την πρώτη ομάδα, αναγνώριση μελωδικών διαστημάτων.

β) Με τη δεύτερη ομάδα, αναγνώριση συνχορδίων.

γ) Με την τρίτη ομάδα, αναγνώριση διαδοχής συγχορδιών.

δ) Με την τέταρτη ομάδα αναγνώριση μέτρου και ρυθμικών σχημάτων.

ε) Με την πέμπτη ομάδα, αναγνώριση-ταύτιση μελωδιών.

Η εξέταση διενεργείται ως ακολούθως:

Ανακοινώνεται κατ' αρχάς στους υποψηφίους η διαδικασία και ο τρόπος εξέτασης, αν δεν τους έχει διανεμηθεί εκ των προτέρων σχετικό έντυπο οδηγιών. Στη συνέχεια, με την επισήμανση στους εξεταζόμενους ότι αρχίζει η εξέταση, ακούγεται αρχικά το μουσικό άκουσμα (εκφώνηση) κάθε ερώτησης, το οποίο επαναλαμβάνεται άλλες δύο φορές και μετά τη λήξη της τελευταίας επανάληψης ο υποψήφιος έχει 10'' έως 12'' χρόνο για να επιλέξει τη σωστή απάντηση.

Ειδικότερα, η εξέταση κατά ομάδα και ερώτηση γίνεται ως εξής:

α) Για την πρώτη ομάδα (αναγνώριση μελωδικών διαστημάτων) ακούγεται ο φθόγγος-αφετηρία χωρίς να ονομάζεται. Ακολουθούν ένα ανιόν διάστημα (1η ερώτηση) και ένα κατιόν διάστημα (2η ερώτηση). Στη συνέχεια ακούγεται άλλο ένα ζευγάρι ανιόντος και κατιόντος διαστήματος, με αφετηρία τον οξύτερο και τον βαθύτερο φθόγγο των προηγούμενων ερωτήσεων αντίστοιχα ή με τελείως διαφορετική αφετηρία (3η και 4η ερώτηση). Η αναγνώριση δεν αναφέρεται σε απόλυτα τονικά ύψη, αλλά στο είδος του διαστήματος. β) Για τη δεύτερη ομάδα (αναγνώριση συγχορδιών) ακούγονται προς αναγνώριση τέσσερις συγχορδίες (1η ως και 4η ερώτηση αντίστοιχα). Οι προς αναγνώριση συγχορδίες μπορεί να είναι: μείζονες, ελάσσονες, μεθ' εβδόμης, μεθ' ενάτης, εβδόμης ηλαττωμένης (με ή χωρίς αναστροφές). Οι συγχορδίες ακούγονται με πραγματικό αριθμό φθόγγων (δηλαδή χωρίς διπλασιασμούς φθόγγων) και η αναγνώριση δεν αναφέρεται σε απόλυτα τονικά ύψη, αλλά στο είδος της συγχορδίας.

γ) Για την τρίτη ομάδα (αναγνώριση διαδοχής συγχορδιών) ακούγονται προς αναγνώριση τέσσερις διαδοχές συγχορδιών (1η έως και 4η ερώτηση αντίστοιχα). Οι προς αναγνώριση διαδοχές μπορεί να είναι πτωτικά σχήματα ή άλλες χαρακτηριστικές διαδοχές συγχορδιών (τεσσάρων ή πέντε το πολύ). Η αναγνώριση δεν αναφέρεται σε απόλυτα τονικά ύψη και οι προς επιλογή απαντήσεις διατυπώνονται με αναφορά βαθμίδων και με την αντίστοιχη αρίθμηση μπάσου.

δ) Για την τέταρτη ομάδα (αναγνώριση μέτρου και ρυθμικών σχημάτων) και για τις τρεις πρώτες ερωτήσεις της ομάδας αυτής, ακούγονται διαδοχές διαφορετικών ρυθμικών αξιών που συγκροτούν τέσσερα έως έξι μέτρα και ζητείται η αναγνώριση του μέτρου. Οι επιλογές απαντήσεων περιλαμβάνουν μόνο τις ενδείξεις μέτρων, π.χ. 4/4, 3/4 κ.ο.κ. Δεν δίδονται δηλαδή μέτρα όπως 4/2, 3/2 κ.ο.κ.

Με την τέταρτη ερώτηση της ομάδας αυτής ζητείται από τους εξεταζόμενους να ταυτίσουν ακροώμενη διαδοχή ρυθμικών αξιών με κάποια από τις γραμμένες με φθογόσημα επιλογές που θα έχουν μπροστά τους.

ε) Για την πέμπτη ομάδα (αναγνώριση-ταύτιση μελωδιών) δίνεται στην εκφώνηση ο αρχικός φθόγγος και η κλίμακα μονοφωνικών μελωδιών έξι έως οκτώ το πολύ μέτρων, οι οποίες ακολουθούν (ερωτήσεις 1 έως 4). Ζητείται από τους εξεταζόμενους να ταυτίσουν την ακροώμενη μελωδία με μία από τις γραμμένες με νότες επιλογές που έχουν μπροστά τους.

Η βαθμολογία στην κλίμακα 1-100 κατανέμεται ισότιμα σε κάθε ομάδα ερωτήσεων και η βαθμολογία κάθε ομάδας ισότιμα στις ερωτήσεις της.

Η διάρκεια εξέτασης του ειδικού μαθήματος ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΑΚΟΥΣΤΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ διαρκεί περίπου είκοσι (20) λεπτά.

ΑΡΜΟΝΙΑ

Η εξέταση του ειδικού μαθήματος Αρμονία γίνεται ως εξής:

Δίνονται στους εξεταζομένους για εναρμόνιση ένα ή δύο μουσικά κείμενα, που αντιστοιχούν στις γνώσεις του υποχρεωτικού αρμονίας. Η διάρκεια εξέτασης για το μάθημα της Αρμονίας είναι τρεις (3) ώρες.

Για το ειδικό μάθημα της Αρμονίας θα πρέπει να τονιστεί στους υποψηφίους να γράφουν ξεκάθαρα, με σαφήνεια, δικαιολογώντας όλους τους ξένους φθόγγους, να μην παρεκτρέπονται και διπλασιάζουν φθόγγους χαρακτηριστικούς της τονικότητας που εννοούν, να εκμεταλλεύονται τυχόν δυνατότητες του θέματος για πτώση, γιατί οι πτώσεις εμπεδώνουν την τονικότητα.

Να είναι προσεκτικοί τόσο στην αξιοποίηση των αλυσίδων όσο και στη μετάβαση από τη μία τονικότητα στην άλλη (μετατροπίες) και αξ έχουν υπόψη τους ότι οι δοσμένες μελωδίες των τελευταίων ετών δυσκολεύουν και πυκνώνουν μετά τα 4-5 πρώτα μέτρα, οπότε απαιτείται καλή κατανομή του χρόνου εξέτασης ώστε να προλάβουν να ολοκληρώσουν την εναρμόνιση.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΟ

Στο Ελεύθερο Σχέδιο η γραπτή εξέταση συνίσταται στη γραφική αναπαράσταση ενός φυσικού αντικείμενου, το οποίο τοποθετείται σε ορατό σημείο εντός του χώρου εξέτασης. Οι μαθητές σχεδιάζουν με ελεύθερο τρόπο και σε συνθήκες διάχυτου φωτισμού το αντικείμενο. Πρέπει να διακρίνουν στο θέμα τους τις αναλογίες των αντικειμένων σε σχέση με το όλο και να τις παραστήσουν στο χαρτί τους αρμονικά έτσι ώστε να έχουν σαφήνεια και συμμετρία με τα πραγματικά αντικείμενα.

Επίσης να προσέξουν την αρμονία μέσα στη σχεδιαστική επιφάνεια. Να αποδώσουν επίσης απλοποιημένα σε λίγους τόνους τις φωτεινές και σκοτεινές επιφάνειες και τους όγκους που συνθέτουν το θέμα. Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο μαύρα μολύβια ή άλλα υλικά.

Η βαθμολόγηση του Ελεύθερου Σχεδίου γίνεται με κριτήρια:

- α) Τη δυνατότητα για οργάνωση της σχεδιαστικής επιφάνειας, δηλαδή την τοποθέτηση του θέματος και τη σύνθεσή του.
- β) Τη σχεδιαστική ακρίβεια των αναλογιών και των κλίσεων του θέματος.
- γ) Τις τονικές διαβαθμίσεις του θέματος.
- δ) Τη γενική εικόνα του θέματος.

Η διάρκεια εξέτασης για το μάθημα είναι έξι (6) ώρες.

ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Στο Γραμμικό Σχέδιο η γραπτή εξέταση συνίσταται στα εξής:

α) Το αντικείμενο σχεδίασης έχει απλή γεωμετρική μορφή (π.χ. απλό αντικείμενο, κτίριο, αρχιτεκτονικό μέλος, έπιπλο, κ.λπ.). Δίνεται σε αντίγραφο με τη μορφή σκαριφήματος ή σχεδίου με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες (διαστάσεις, ενδείξεις, τίτλους, παρατηρήσεις κ.λπ.).

β) Ο τρόπος παράστασής του είναι με τη μορφή ορθών προβολών (όψεις, κατόψεις, τομές) αξονομετρικού ή συνδυασμών τους.

γ) Οι μαθητές εξετάζονται στη σχεδίαση κατόψεων, όψεων, τομών, αντικειμένων απλών γεωμετρικών μορφών κ.λπ., χρησιμοποιώντας τα προβλεπόμενα όργανα, μέσα, υλικά και ακολουθώντας τις ισχύουσες συμβάσεις.

Τα κριτήρια για τη βαθμολόγηση του Γραμμικού Σχεδίου είναι τα εξής:

- i. Η ορθότητα απεικόνισης (π.χ. τεμνόμενα, προβαλλόμενα στοιχεία, ορθή μεταφορά κλίμακας, κ.λπ.), που αξιολογείται με 30 μονάδες.
- ii. Η ποιότητα σχεδίασης (π.χ. πάχος γραμμών, ακρίβεια, καθαρότητα σημείων τομής, συναρμογές, κ.λπ.), που αξιολογείται με 20 μονάδες.
- iii. Η πληρότητα σχεδίασης που αξιολογείται με 15 μονάδες.
- iv. Η γραμματογραφία και άλλες ενδείξεις (π.χ. διαγράμμιση, προσανατολισμός, άλλοι συμβολισμοί), που αξιολογείται με 15 μονάδες.
- v. Η οργάνωση θέματος στο χαρτί σχεδίασης, που αξιολογείται με 10 μονάδες.

VI. 1 ενικη εικονα μοναοες τυ.**Η διάρκεια εξέτασης για το μάθημα είναι έξι (6) ώρες.****ΑΓΓΛΙΚΑ**

Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Π. Δ/τος για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις στην κοινή εξέταση όλων των υποψηφίων στα Αγγλικά το γραπτό του υποψηφίου/ας βαθμολογείται με κλίμακα 0-100 και αποτελείται από τρία μέρη:

A. Αγγλικό κείμενο προς μετάφραση (25 μονάδες)

Οι υποψήφιοι πρέπει να αποδώσουν στο τετράδιό τους στην ελληνική γλώσσα επιλεγμένο κείμενο αυθεντικού λόγου από περιοδικά, ενημερωτικά φυλλάδια, εφημερίδες κ.λπ., που εκφράζει ένα ολοκληρωμένο μήνυμα, προσδίδοντάς του τη μορφή που θα έπρεπε να έχει αν επρόκειτο να δημοσιευθεί σε ελληνικό έντυπο.

Όσον αφορά το προς μετάφραση κείμενο, το ζητούμενο είναι να αποδοθεί το αγγλικό πρωτότυπο στα ελληνικά με «τη μορφή που θα έπρεπε να έχει αν επρόκειτο να δημοσιευθεί σε ελληνικό έντυπο». Αυτού του είδους τη δοκιμασία δεν την έχει αντιμετωπίσει ξανά ο μαθητής και γι' αυτό θα του φανεί- και είναι- δύσκολη! Τα συνήθως απαιτητικά αποσπάσματα προέρχονται από βρετανικά ή αμερικανικά περιοδικά, εφημερίδες και βιβλία. Τι πρέπει να προσέξει; Δεν μεταφράζουμε όπως στα Αρχαία. Ενώ στα Αρχαία το αδιάδακτο κείμενο πρέπει να βρίσκεται από πλευράς σύνταξης και μετάφρασης πολύ κοντά στο πρωτότυπο, στα Αγγλικά αυτό που χρειάζεται είναι ένα ρέον κείμενο, όπως θα το διάβαζε κανείς σε αντίστοιχο ελληνικό έντυπο ή βιβλίο.

Κατά την αξιολόγηση ελέγχεται όχι το κατά πόσον ο/η υποψήφιος/α μπορεί να κάνει μία πιστή μετάφραση του ξενόγλωσσου κειμένου στην ελληνική, αλλά το κατά πόσον μπορεί να κάνει μία μεταφορά του γραπτού λόγου αποδίδοντας τις πληροφορίες που δίνονται στο κείμενο, τον τόνο του κειμένου και τη μορφή του λόγου.

Η αξιολόγηση του κειμένου που παρήγαγε ο/η υποψήφιος/α βαθμολογείται με κλίμακα 0-25.

B1.

Επεξεργασία του κειμένου.

Τρεις ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου.

Στο μέρος αυτό ο/η υποψήφιος/α καλείται να απαντήσει στην ξένη γλώσσα σε τρεις ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχεται η ουσιαστική κατανόηση των πληροφοριών και μηνυμάτων που περιέχει το κείμενο και όχι η δυνατότητα απλής αναπαραγωγής ή ελαφράς τροποποίησης φράσεων του κειμένου. Κατά κανόνα η πρώτη ζητά έναν τίτλο για το κείμενο. Η δεύτερη είναι μια γενική ερώτηση για το κείμενο και η τρίτη ζητά να ερμηνευθεί μία συγκεκριμένη φράση του κειμένου.

Η επεξεργασία του κειμένου βαθμολογείται συνολικά με κλίμακα 0-15 και οι μονάδες κατανέμονται ανάλογα με τη δυσκολία της ερώτησης ως εξής:**1η απάντηση: βαθμολογείται με κλίμακα 0-3.****2η απάντηση: βαθμολογείται με κλίμακα 0-7.****3η απάντηση: βαθμολογείται με κλίμακα 0-5.**

B2.

Παρατηρήσεις Στο μέρος αυτό ο/η υποψήφιος/α καλείται να απαντήσει σε τρεις παρατηρήσεις, οι οποίες στοχεύουν στον έλεγχο των δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου, με βάση την προϋπόθεση ότι έχει κατανοηθεί το κείμενο. Πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παράγει γραπτό λόγο απόλυτα σωστό από άποψη γραμματικο-συντακτική και κατάλληλο για τη δεδομένη κοινωνικο-γλωσσική κατάσταση.

Κάθε απάντηση είναι ισοδύναμη και βαθμολογείται με κλίμακα 0-5.

Γ. | Άρα οι παρατηρήσεις συνολικά βαθμολογούνται με κλίμακα 0-15.

Γ.

Παραγωγή γραπτού λόγου.

Στο τρίτο μέρος της εξέτασης ο/η υποψήφιος/α δεν καλείται να παραγάγει μία έκθεση ιδεών, αλλά να συνθέσει ένα ολοκληρωμένο γραπτό κείμενο, λειτουργικό για καθορισμένο κοινωνικο-γλωσσικό πλαίσιο.

Οι υποψήφιοι/ες πρέπει να μπορούν να συνθέτουν ένα κείμενο με το οποίο να επιτελούν μία κοινωνική πράξη, π.χ. να κάνουν μία αίτηση, να ανακοινώνουν ή να διαφημίζουν μία υπηρεσία ή ένα γεγονός σε ένα δημοσιογραφικού τύπου άρθρο, να περιγράψουν ένα αντικείμενο ή τη λειτουργία του για κάποιο φυλλάδιο κ.λπ.

Το κείμενο βαθμολογείται με κλίμακα 0-45 και οι μονάδες κατανέμονται ως εξής:

Περιεχόμενο 0-10.

Οργάνωση κειμένου 0-10.

Γραμματική- Συντακτικό 0-10.

Λειτουργικότητα 0-10.

Συμβατικά στοιχεία 0-5.

Η παραγωγή γραπτού λόγου είναι κάτι που λίγο- πολύ ο μαθητής το ξέρει καλά: αυτό που του ζητάται είναι η άποψή του για κάποιο θέμα κοντά στα ενδιαφέροντά του, όπως για παράδειγμα η γνώμη του για την επίδραση των Η/Υ ή της τηλεόρασης στη ζωή μας. Στο θέμα του 2003, για παράδειγμα, έπρεπε να αντιμετωπίσει το δίλημμα: διαλέγω σχολή σύμφωνα με την κλίση μου ή σύμφωνα με τις προοπτικές απασχόλησης;

Σημείωση 1: Τονίζεται ότι σε περίπτωση που το περιεχόμενο του κειμένου είναι εκτός θέματος, όπως αυτό έχει οριστεί επακριβώς, το κείμενο μηδενίζεται έστω και αν ικανοποιεί ορισμένα από τα πιο πάνω κριτήρια.

Σημείωση 2: Σημαντικό είναι το τρίτο μέρος του διαγωνίσματος που αποτελείται από κάποιο είδος έκθεσης, το οποίο μπορεί να είναι είτε κάποιο άρθρο είτε μια επιστολή είτε η επινόηση κάποιας ιστορίας, σχετικής πάντα με το αμετάφραστο κείμενο που έχει τεθεί.

Σημείωση 3: Το μυστικό είναι ο υποψήφιος να σκέφτεται στ' αγγλικά και όχι να μεταφράζει τις ελληνικές του σκέψεις στ' αγγλικά.

ΓΑΛΛΙΚΑ

Οι μαθητές οι οποίοι θα εξετασθούν στο μάθημα των Γαλλικών θα πρέπει να γνωρίζουν αρκετά καλά τη γλώσσα από άποψη Γραμματικής/Συντακτικού, προκειμένου να συνθέτουν χωρίς λάθη γραπτό κείμενο (τουλάχιστον επιπέδου DELF II). Ο τρόπος εξέτασης καθορίζεται ως εξής:

A. Δίδεται στους υποψηφίους κείμενο, συνήθως από τον γαλλικό Τύπο (εφημερίδες- περιοδικά), περίπου 200 λέξεων και ζητείται να αποδοθεί στα Ελληνικά ως να επρόκειτο να δημοσιευθεί σε ελληνικό έντυπο.

Β. Τίθενται: 1. Τρεις (3) ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχεται αν ο μαθητής μπορεί να αναπαράγει ή να τροποποιήσει φράση του κειμένου και αν το έχει κατανοήσει σωστά, δηλαδή από ποιον έχει γραφεί το κείμενο, σε ποιον απευθύνεται για ποιον λόγο έχει γραφεί, για ποιον σκοπό, ποια γλωσσικά στοιχεία χρησιμοποίησε ο συγγραφέας για να δηλώσει τη θέση του, καθώς και τη σχέση του με αυτόν στον οποίο απευθύνεται.

2. Τρεις (3) ερωτήσεις με τις οποίες ο μαθητής καλείται να αποδείξει αν είναι σε θέση να αλλάξει μέρη του κειμένου, σε περίπτωση που θα είχαμε διαφορετικές συνθήκες στην παραγωγή αυτού, π.χ. το πρόσωπο που το γράφει ή το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται το κείμενο, ο χρόνος, ο σκοπός κ.λπ.

Γ. Ζητείται από τους υποψηφίους να γράψουν κείμενο (180- 200 λέξεων) είτε σε μορφή άρθρου για κάποιο θέμα (κοινωνικό-πολιτιστικό/καθημερινού βίου κ.λπ.) είτε σε μορφή διαλόγου (συνέντευξης) είτε σε μορφή επιστολής.

Το θέμα διατυπώνεται έτσι ώστε να δηλώνεται με σαφήνεια ποιος σε ποιον, για ποιο πράγμα και με ποιον σκοπό γράφει.

Τι πρέπει να προσέχουν οι υποψήφιοι: Για τη μετάφραση οι μαθητές να έχουν υπόψη τους ότι πρέπει να προσέξουν αφενός την κατανόηση του γαλλικού κειμένου και αφετέρου τη σύνταξη και το ύφος του ελληνικού. Συχνά η κατά λέξη μετάφραση και η μη σωστή σύνταξη δεν αποδίδουν σωστά το νόημα.

Σημαντικό είναι να διαβάσουν πολλές φορές το κείμενο ώστε να κατανοήσουν:

1. Ποιος το έγραψε, σε ποιον απευθύνεται, καθώς και την κεντρική ιδέα.
2. Το είδος του κειμένου (γράμμα/άρθρο- απόσπασμα μυθιστορήματος - δοκιμίου κ.λπ.).
3. Το είδος της γλώσσας (απλή- επιμελημένη- εξειδικευμένη- λόγια κ.λπ.).
4. Το ύφος.
5. Τα σημεία στίξης.

Για την παραγωγή γραπτού λόγου οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά:

1. Τη Γραμματική και το Συντακτικό (χρόνους- εγκλίσεις- ευθύ και πλάγιο λόγο- υποθετικούς λόγους- μετατροπή ενεργητικού σε παθητικό λόγο κ.λπ.).
2. Συνδετικές λέξεις (π.χ. προσθετικά- αντιθετικά- προθέσεις- συνδέσμους) καθώς και εκφράσεις για να δηλώνουν τη συγκατάθεσή τους, τη διαφωνία, την ελπίδα, την υποστήριξη, την κρίση, τη δυσαρέσκεια κ.ά. Εάν βέβαια πρόκειται για επιστολή (φιλική ή επίσημη), καλό είναι να έχουν αποστηθίσει μοντέλα ανάλογων επιστολών (πώς αρχίζουμε, πώς τελειώνουμε, πώς ζητάμε κάτι, πώς διαμαρτυρόμαστε, πώς ευχαριστούμε κ.λπ.).

Βεβαίως, ο μαθητής οφείλει να έχει την ικανότητα να οργανώνει το κείμενό του:

Εισαγωγή- Έκθεση του προβλήματος- Παραδείγματα- Υποστήριξη θέματος- Επίλογος.

Τέλος, οι υποψήφιοι πρέπει να διαβάζουν γαλλικές εφημερίδες και περιοδικά και να βλέπουν γαλλική τηλεόραση.

Η συνεχής επαφή με τη γλώσσα είναι απαραίτητη.

--- - - - -

ΙΤΑΛΙΚΑ

Τα θέματα των εξετάσεων στα Ειδικά Μαθήματα αποτελούνται από τρία αυτόνομα μέρη. Το πρώτο: κείμενο στα ιταλικά αυθεντικού λόγου (π.χ. άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, συνέντευξη, διάλογος). Ο υποψήφιος πρέπει να αποδώσει στα ελληνικά το ιταλικό κείμενο σαν να επρόκειτο να το διαβάσει κάποιος Έλληνας. Το δεύτερο: δύο ομάδες παρατηρήσεων πάνω στο κείμενο. Η πρώτη, τρεις ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου, η δεύτερη, τρεις γραμματικές ερωτήσεις από το ίδιο κείμενο (π.χ. μετατροπή χρόνου ή φωνής των ρημάτων, αλλαγή από ευθύ σε πλάγιο λόγο ή αντίστροφα). Οι απαντήσεις αυτές θα πρέπει να γραφτούν στα ιταλικά. Το τρίτο: σύνταξη στα ιταλικά κειμένου 120-140 λέξεων, πάνω σε ένα θέμα (π.χ. επικαιρότητας, ιδεών). Ο υποψήφιος θα πρέπει πρώτα απ' όλα να διαβάσει και να καταλάβει καλά το κείμενο και να προσέξει τα ελληνικά του στην απόδοση. Η ομάδα των παρατηρήσεων- που όσο κι αν φαίνονται καμιά φορά εύκολες, συχνά κρύβουν μικρές παγίδες- έχει σκοπό να ελέγξει τις γραμματικές γνώσεις του υποψήφιου. Τέλος, η σύνταξη του κειμένου στα ιταλικά πιστοποιεί την ικανότητα του υποψήφιου να εκφραστεί σωστά και να βρίσκεται μέσα στο θέμα.